

Jógvan í Lon Jacobsen um orðasmiðin Jóhan Hendrik Winther Poulsen:

»Fyri tí tú veitst er rætt doyggj, um so má vera«

Sunnudagin varð sømdargáva úr Grunni Kristians á Brekkumørk latin Jóhan Hendriki Winther Poulsen. Vit prenta røðuna, sum Jógvan í Lon Jacobsen helt fyri Jóhan Hendriki Winther Poulsen

Mangan fuku neistarnir undir hamrinum í orðasmiðjunum, og dúgliga varð blást í smíðubjörgin. Hóast smíðurin hevur lagt frá sær, gongur hann stundum fram at stíðjanum og trívur eftir hamrinum. Treyðugt so.

Eg veit væl, at tað ikki er heilt rætt at taka eitt brot burtur úr eini heild og so nýta tað í einum heilt øðrum samanhangi, men eg fari kortini at loyva mær at gera tað her. Mær rann í hug sálmaðregluna: »Fyri tí tú veitst er rætt doyggj, um so má vera«. Og eg haldi at henda regla hóskar so ómetaliga væl til tann mannin, sum í dag fær sømdargávuna úr Grunni Kristians á Brekkumørk. Hann doyir ikki fyri sínum sjónarmiðum, gaman í, men hann livir fyri sínum sjónarmiðum. Hann er hug-sjónarmaður, bæði so og so, so tað stendur eftir. Eg fari nú at loyva mær at gita, hvørjir tankar bilgjast innan í hesum manni í dag. Fyri mær er eingin ivi, at maðurin, sum sømdargávan verður latin, er ómetaliga stoltur og fegin av at vera ein teirra, sum verður heiðraður við júst hesi sømdargávu, tí Kristian á Brekkumørk er sami maður sum Chr. Matras, soleiðis nevndu víðoyngar hann. Og tað er tað, sum ger munin, tí Chr. Matras er ikki ein harra hvør sum helst. Paulus sigur um seg sjálfan í Apostlasøguni, at hann varð upplærður við fótur Gamaliels. Gamaliel var víðagitin lógvænur maður, og síðan hansara dagar hevur verið tiltikið at sita við Gamaliels fótur. Hesin maður, sum í dag verður heiðraður, hevur eins og Paulus sitið við Gamaliels fótur eins og so mong onnur og nomið sær kunnilæra um sít yrki. Og tað var ikki hessini lærimeistari hann fekk,ongan minni enn mannin tann, sum henda sømdargáva ber navn eftir, nevniliga málfrøðingin og yrkjaran Chr. Matras. Men dvølin við fótur hins vísa og lærda letur tær tað dýra gullið og tann fœring, sum tú hevur í viðfœri longri fram á vegin, sum Heðin Brú tekur til í *Fedranna talu*. Og eingin veit betur enn tann, sum hevur arbeitt

saman við hesum manni, hvussu høgt hann metir sín lærumeistara. Orð sum t.d. *Kristian segði altíð, Kristian plagdi at siga, Kristian helt, Kristian og Marianna, heima hjá Kristiani og teimum o.s.f.* hesi orð, siga nakað um ta virðing, sum hann hevði fyri sínum lærumeistara. Tí haldi eg, at hann bæði er stoltur og fegin og kanska eitt sindur rørdur eisini.

Heðin Brú sigur soleiðis í *Fedranna talu*:

Lívlát er ikki deyðin, lívlát er hetta at seta fœringin av sær við vegin, tað sum frá fedrunum goymist og sum tú sjálvur søkti, meðan tú fœrkaði fótin. Sonurin tekur aftur viðfœri titt at bera longur fram á vegin.

Vit kundu fyri tað endurgivið alla yrkingina hjá Heðini Brú, tí hon hóskar so avbera væl til mannin og høvið her í dag, tí hon víðger teir stóru eksistentiellu spurningarnar, hvat vit gera, meðan vit eru á lívi, hvat tað er at liva o.s.f. Heðin Brú víðger tann stóra týðning, sum mentanararvurin hevur fyri eitt fólk sum okkum, tí

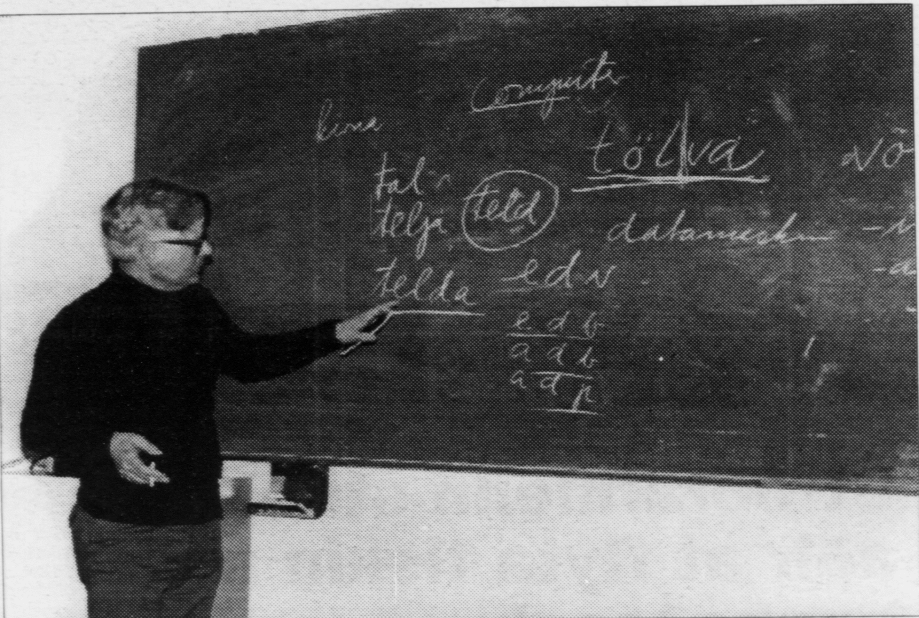
hevur tú einki at flýggja uttan ta tómu tægu ert tú ein deyður maður

Tægan hjá Heðini Brú var ikki tóm, og tægan hjá tí manni, vit heiðra í dag, er heldur ikki tóm. Tægan er á tremur við orðum, og har skuggja m.a. orð sum *telda, hugburður og bingja*. Hjá fæmentari tjóð sum okkara er mentanararvurin ein stór ábyrgd, tí svíkar ein liður, kemur skjótt hóttafall á, og tað liggur okkum vát undir føti.

Heðin Brú sigur í somu yrking:

Gev hesum lítla lummin, teir fornu slitu; gott er at kenna hitan av hondum, ið sleptu

Tá ið maðurin, sum vit í dag heiðra, fekk um lummin, kendi hann hitan av hondunum, ið sleptu, og tað stevnu, sum undanmenn

Henda myndin er tikin fyri nógvum árum síðan, tá Jóhan Hendrik Winther Poulsen fyri fyrstu ferð kom fram við tí tá nýggja orðinum *telda*, sum hann hevur smíðað

Mynd: Jan Müller

hansara høvdu sum stavnhald, sveik hann ikki, men helt høgt í metum.

Tað eru summi fólk, sum øll kenna at navni, okkara Gamaliel og okkara Paulus eru tveir slíkir menn. Men hóast hesin maður fyrst og fremst er kendur sum málfrøðingur, so er hann so nógv annað, m.a. so er hann ikki einsamallur. Mong tykkara munnu longu hava gitt, hvør maðurin er. Hann er giftur og hevur eina konu og býr í eini býð. Konan eitur Birna Patursson úr Kirkjubø, og har búgva tey nú. Tey eiga fyra børn, tveir dreingir og tvær gentur, og abbaðrenni fjølgast. Og barngeður er hann sum fáur, og blíð og fryntlig eru hjúnni at koma inn til.

Maðurin er Jóhan Hendrik Winther Poulsen. Hann er skopuningur, men barnvakslin suður í Sumba. Pápi hansara Niels var lærari har suður. Jóhan Hendrik er elstur av trimum brøðrum. Foreldrini vóru Niels Winther Poulsen úr Skopun, og mamman var Kristianna fødd Mikkelsen av Tvøroyri. Í 1940 fluttu tey úr Sumba til heimbygðina Skopun, har ið pápin hevði fingið lærarastarv. Eftir barnaskúlan kom hann til Havnar at ganga í skúla. Síðan gekk leiðin til Keypmannahavnar at lesa, fyrst enskt og latin, men seinni fór hann undir at lesa norrøna málfrøði. Eitt skifti las hann í Íslandi. Tá ið hann hevði tikið magistara-

prógv í norrøna málfrøði í 1966 við universitetið í Keypmannahavn við serstigerðum úrfoyriskar fólkanavnasiðir, arbeiddi hann fyrst sum orðabókarráttgjafi á *Den Arnamagnæanske Kommissions Ordbog* í Keypmannahavn, síðan starvaðist hann eitt ár á universitetinum í Illinois í USA, har hann undirvísti í norrønlenskum serliga norrønum máli. Og síðan 1968 hevur hann starvað á Føroyamálsdeildini á Fróðskaparsetri Føroya. Eftir umbøn varð hann loystur úr starvi í fjór. Sostatt hevur hann verið knýttur á Føroyamálsdeildini í sløk 30 ár. Á Fróðskaparsetrinum hevur hann mest fingist við orðasavning, orðabókararbeiði og navnafrøði umframt undirvísing mest í norrønum og í málfrøkt og týðing. Hann undirvísti á árskeiðum í føroyskum, og eisini hevði hann eitt langt skifti ábyrgdina av summarskeiðunum í føroyskum fyri útlendskar studentar. Hann hevur verið nógv uppi í norrønlenskum málnevndararbeiði. Vónandi kunnu føroyingar eisini í framtíðini njóta gott av hansara stóru vitan um føroyskt mál. Uppiskoytið til ta føroysk-donsku orðabókina og móðurmálsorðabókina eru verk, sum hann eigur sín drúgva lut í umframt vísindaligar greinir um føroyskt. Eitt skal eg ikki siga meira um her, tað verður lisið upp um ein

løtu. Ikki mugu vit gloyma orðabókina í útvarpinum, sum mong munnu sakna. Kanska hann nú hevur tíð at fara undir tær sendingarnar aftur. Hann var orðabókin. Jóhan Hendrik myndaði Setrið úteftir, og gjørdist sum fráleið ein i-mynd av Setrinum og Føroyamálsdeildini: Setrið var hann ella hann var Setrið.

Sum ein, ið hevur arbeitt tætt saman við Jóhan Hendriki nú í mong ár, fari eg at nýta høvi at takka honum fyri ta tíðina, sum vit finga høvi at arbeiða saman, og tað er fyrst og fremst arbeiddi við móðurmálsorðabókini. Eg óvundaði honum mangan hansara eldhuga og vitan um føroyskt. Og eg fari samstundis at takka honum fyri eggiðan og vælvild, hann sýndi okkum yngru, hvølpunum, og eisini mær persónliga. Vit vóru ikki altíð samdir, men soleiðis eigur tað at vera. Jóhan Hendrik plagdi onkuntíð at siga, at tá ið hann og Kristian arbeiddu saman í Keypmannahavn á sinni, tá ivaðist Kristian mangan í tí, sum Jóhan Hendrik segði honum um, hvussu føroyingar tosaðu. Hetta vísir, at málið er ein livandi vera, sum er í stöðugari broyting. Tað ið Jóhan Hendrik fekk upp í tægunum frá Kristiani, læt hann okkum yngru sleppa at kaga í og leita eftir tí dýra gulli.

Eg spyrji mangan meg sjálfan, hví er hann so gamaldags? Hví súkkla

hann í staðin fyri at koyra, og hví røf hann og siglir hann við seglum, langt eftir at motorur er komin í hvørja jollu? Hetta ger hann til júst hann. Tá ið Ketil og Kálvur fóru til Sørvágs í grind, valdu teir ikki ta høglastu leiðina. Teir fóru ikki bara til gongu, hóast bæði bilar og motorbátar vóru komnir, nei, teir fóru enná eftir teirri gomlu bygðargøtuni og ikki eftir veginum. Men teir komu eisini fram og finga sín grindapart. Nei, svarið er ikki so einfalt, hetta eru nøkur lyndiseyðkenni sum er partur av gomlum lívsvirðum. Men vit eru góð við hesar serknokkarnar, tí teir umboða nakað upprunaligt føroyskt og gamlan føroyskan huganarhátt.

Eg hugsi ikki, at Jóhan Hendrik kundi fingið eitt betur hóskandi kelinavn enn *orðabókin*, eg sigi við vilja ikki *eyknevi*, tí tað er niðrandi. Tað er í roynd og veru eitt sera positivt og dæmlikt kelinavn, og eg hugsi neyvnan at honum stendst við tað. Eg havi enná høyrð onkran siga, at orðabókin var í grind. At enda fari eg at ynskja Jóhan Hendriki, Birnu og øllum hansara næstu hjartaliga til lukku við sømdargávan úr Grunni Kristians á Brekkumørk. Í fyrstani var orðið – orðið.